

Kaartin soittokunta: Töölö I

To 6.2.2025 20:00

Temppeli aukion kirkko

Ohjelma:

Meriheini Luoto (*1989): *Sopu*, kantaesitys
Augusta Read Thomas (*1964): *Carnival* (2022)
William Dougherty (*1988): *soft brown wax* (2019)
Matthew Hindson (*1968) & **Paul Mac** (*1965):
Requiem for a City (2015)

Esiintyjät:

Kaartin soittokunta

Taavi Oramo, kapellimestari

Kari Tikkala, fagotti (*Carnival*)

Meriheini Luoto: Sopu

Teos sai alkunsa visuaalisesta mielikuvasta – ketjureaktion puolelta toiselle huojuvasta, puupuhaltimien muodostamasta kaaresta, jonka keskiössä on saksofonikvartetti. Toisena lähtökohdiana toimi Musica novan tämänvuotinen teema Yhdessä, joka innoitti keskittymään alkusoitossa erityisesti sanattomaan kommunikointiin ja yhdessä toimimiseen yksilösuoritusten sijaan.

Sopu on jatkumoa viime vuosina säveltämilleni teoksille, joiden kautta olen tutkinut säveltämisen ja improvisoinnin rajapintoja sekä muusikoiden ja säveltäjän välistä yhteistyötä. Kuinka voin antaa esittäjille mahdollisimman paljon tulkinnanvapautta esityshetkeen säilyttäen samalla oman vastuuni säveltäjänä? Entä millaiset olosuhteet luovat esittäjille rauhaa läsnäoloon, kuuntelemiseen ja hetkessä reagointiin? Näitä kysymyksiä pohtien olen kehittänyt metodeja, joita on ilo päästä hyödyntämään tällä kertaa Kaartin soittokunnan puupuhaltajien kanssa.

Jokainen soittaja tuo teoksen esitykseen oman tulkintansa yhdestä (saksofonistit hieman useammasta) soivasta sävelestä, ja näistä muodostuu eläväinen, alati muuntuva mutta silti seesteinen sopusointu. Eri äänet rikastuttavat toisiaan ja sopu luo sijaa uuden kehittymiselle.

Augusta Read Thomas: Carnival

Nadina Mackie Jackson on luonnehtinut solistina kantaesittämäänsä amerikkalaissäveltäjä Augusta Read Thomasin fagottikonserttoa *Carnival* (2022) ”riemukkaan katkeamattomaksi kaasu pohjassa vedetyksi 12-säveliseksi jazz-hömpäksi”. Trumpettitaustaisen, musiikillisen uransa puhallinorkesteriden riveissä aloittaneen säveltäjän energinen, värikäs ja ilkeäkurinen teos on mukaansatempaava, kisaileva yhteenotto solistin ja puhallinmusiikki-orkesterin välillä.

Stravinskyn ja Birtwistlen napakan rytmimaailman mieleen tuovassa sävellyksessä fagotti päättäväisesti ravistaa perinteisen roolinsa orkesterisoitinten klovnina ja astuu kollegionsa eteen vaikuttavana, pippurisena äänenä, joka vastaa lyömäsoittimilla ryyditetyn puhallinorkesterin särmiikkään bebopmaiseen äänimaisemaan vastavalla mitalla ja intensiteetillä. Esittelyjaksosta ja kolmeen kaarrokseen jaksottuvasta 10 muunnelmasta koostuvan 13-minuuttinen teoksen aikana solistin määrätietoinen draivi ei huoju orkesterin terävimpinkään iskujen tai viiltävimpinkään akordien alla, vaan se kohoaa kisan lopuksi kirkkaaseen voittoon korkealla d-sävelellä.

– Jarkko Hartikainen

William Dougherty: soft brown wax

Amerikkalaissäveltäjä William Dougherty (s. 1988) viittaa teoksensa *soft brown wax* (2019) nimellä varhaisimpien äänitallenteiden fyysiseen mediaan, vahaan, jonka pintaan jälkipolville säilytettäväksi haluttu ääni piirrettiin resonoivan kalvon värähdysten kautta myöhempiä toistoja varten. Tämä **Thomas Alva Edisonin** keksinnöstä 1880-luvulla käynnistynyt tallennusmenetelmä lupasi tallentaa muutoin vain konserteina koettavat musiikkielämykset jälkipolville. Mutta kuten hyvin tiedämme, menetelmä ei lupauksista huolimatta ollut lopulta kauhean kestävä, vaan useat toistokerrat kuluttivat vahasynterien pintaa, aivan kuten on myöhempien vinylilevyjenkin lopullinen kohtalo ahkerassa käytössä. Mitä varhaisempi äänite, sitä enemmän äänenlaadun heikkenemiä eli artefakteja siinä on kuultavissa, ja tähän pätee myös erilaisiin digitaalisiin äänenpakkausmenetelmiin.

Dougherty viehättyi sävellystään varten varhaisten fonografiäänitteiden artefakteista, tästä vähitellen katoavasta äänihistoriasta. Lähtökohdiana kolmelle trumpettille, kolmelle pasuunalle, akustisen kierron synnyttämiseen käytetylle pianolle ja ääniraidalle sävelletyssä teoksessa *soft brown wax* on tallenne, jossa 4 000 ihmistä laulaa **Georg Friedrich Händelin** Israel Egyptissä -oratorion osaa ”Moses ja Israelin lapset” yhdeksännellä Händel-festivaalilla Lontoossa vuonna 1888. Tämän muinaisen esityksen aavemaiset jäänteet nousevat esiin kuluneesta vahasta, vuoroin sulautuen pienen elektroakustisen yhtyeen soittimiin ja vuoroin erkaantuen niistä. Poissaolon, katoamisen tai nostalgian sijaan Dougherty kiinnittää huomionsa itse vahan materiaaliseen luonteeseen, aineen hillittyihin ja joskus myös hätkähdyttäviin, jopa kummitusmaisiin piirteisiin. Koskettava jälki musiikista, jota emme voi enää koskaan täysin kuulla.

– Jarkko Hartikainen

Matthew Hindson & Paul Mac: Requiem for a City

Kahden huippuammattilaisen yhteistyöstä syntynyt sinfonisen puhallinorkesterimusiikin pioneeri työ *Requiem for a City* (2015) yhdistää suorastaan vastakohtaisina pidettyjä genrejä ja tekijöitä. Sydneyssä vaikuttava Matthew Hindson (s. 1968) on ikäpolvensa esitetyimpiin lukeutuva klassinen australialaissäveltäjä ja yliopistoprofessori, joka sävelsi teoksen yhdessä Australian eturivin DJ- ja elektropopartistin **Paul Mac** (s. 1965) kanssa. Hindson tosin heti kertoo olevansa paitsi Paul Macin, myös elektronisen tanssimusiikin fani jo 1980-luvun lopulta – ja säveltäneensä edellisen teknokappaleensa vuonna 1990. Paul Mac taas sanoo heitä yhtäläisesti yhdistävän rakkaus ”kaikkea sitä kohtaan, mitä ikinä sitten määritelläänkään ’klassisen musiikin’ olevan”.

Teknomusiikin he näkevät syntyvän vapaudesta. Tämä eri kulttuurien vallattoman kohtaamisten ja kansainvälisen ideoiden vaihdon kohtaamisareenana kehittyneen taiteen viestikapula on kulkenut Detroitin ja Chicagon afroamerikkalaisilta hetero- ja gay-klubeilta Saksan teknis-konseptuaalisten vastineiden kautta uusien soittimien jatkuvaan kehittelyyn Japanissa (esim. Rolandin legendaariset rumpukoneet, samplerit ja syntetisaattorit) – manifestoituen eräänlaiseen kulttuuriseen vallankumoukseen, jossa varastojen ja peltojen laittomista rave-juhlista ponnistava vastakulttuuri nousee Iso-Britannian Top 40 -listalle ja koko maailmaa liikuttaviksi korvamadoiksi. (Tämän kirjoittaja ei voi olla näkemättä tiettyä – vastavaiheista? – yhtäläisyyttä nk. taidemusiikin monimuotoisuuteen: kultaisten konserttisalien arvokkuudesta kauppojen, ravintoloiden, elokuvien tai TV-musiikin alitajuisena vaikuttajana toimimisen kautta jopa koko taiteenlajin kokemuksellisten rajojen avantgardistiseen ja vastakulttuuriseen ravisteluun asti, saaden nykyhallituksessa istuvan valtuutetun edustajien pilkkaamaan sitä ”postmoderniksi kotiteeksi”...)

”Minä toin syntetisaattorit ja soinnut, ja Matthew toi orkestroinnin ja yhdistävän sävellystekniikan, mikä oli minulle todellinen mestarikurssi”, on Paul Mac avannut miesten työprosessia, jonka tapaukset olivat molemmille viikon kohokohta. ”Paulin harmonisen etenemisen ja rytmisen kerrostamisen taju on äärimmäisen musiikillista, ja on hänen taitonsa ja intuiotonsa ansiota, että päädyimme tekemään teoksen juuri puhallinorkesterille”, Hindson paljastaa.

Teos on paitsi tyylihybridi myös poliittinen. Se syntyi vastineena Sydneyssä helmikuussa 2014 voimaantulleisiin ja viimeisiltä osiltaan vasta maaliskuussa 2021 lopullisesti peruttuihin ns. ’lockout’-lakeihin. Niiden tarkoituksena oli hillitä liiallisen alkoholin käytön seurauksena nousseita kuolettavia väkivaltahaittoja tanssiklubien ulkopuolella sulkemalla klubien ovet vilkkaimpaan aikaan. Ankaruudessaan ne kuitenkin aiheuttivat nopeasti ko. kulttuurin alan keskeisimpien areenoiden konkurssiaallon Sydneyn keskustassa ja veivät mm. DJ:nä toimivalta Paul Macilta käytännössä mahdollisuuden harjoittaa elinkeinoaan – alkoholin aiheuttamien väkivaltaisuuksien siirtyessä ympäröivien alueiden riesaksi. Tämän ajanjakson synkeissä alkutunnelmissa sävelletty ”*Requiem for a City* on nöyrä rukoukseni todelliseen Ensimmäisen Maailman Ongelmaan, vaikka onhan mikä tahansa musiikkikulttuuri tärkeä ansaiten kunnioituksemme ja suojelumme. Tarkoituksenani oli vangita tilanteen ilo, melankolia ja voitonriemu. Aina eteenpäin!”, summaa Paul Mac.

– Jarkko Hartikainen

Kari Tikkala

Kari Tikkala valmistui musiikin maisteriksi Sibelius-Akatemiasta erinomaisin arvosanoin vuonna 2008. Hän jatkoi opintojaan **Ole Kristian Dahlin** ja **Jaakko Luoman** johdolla.

Tikkala on soittanut solistina Sibelius-Akatemia sinfonietan, Hyvinkään orkesterin, Rakuunasoittokunnan ja Kaartin soittokunnan kanssa.

Tikkalan työura alkoi vuonna 1998 Hyvinkään orkesterissa, jossa hän vieraillee edelleen säännöllisesti. Vuonna 2002 hän aloitti Kymi Sinfonietan fagotin varaäänentohtajana. Sijaisuus Suomen kansallisoopperan orkesterissa vuonna 2007 toi Tikkalan Helsinkiin. Kaartin soittokunnan fagotin äänenjohtaja hänestä tuli vuonna 2008. Vuosien 2013-2016 aikana hän toimi osittain Suomen kansallisoopperan orkesterissa fagotin vuorottelevan äänenjohtajan sijaisena.

Päättyönsä ohessa Kari Tikkala on soittanut mm. Vantaan Viihdeorkesterissa, Avanti! ssa, Helsingin kaupunginorkesterissa, Radion sinfoniaorkesterissa, Tapiola Sinfonietassa, Münchenin kamariorkesterissa, Savonlinnan Oopperajuhlilla, Helsingin ja Lahden kaupunginteattereissa, sekä opettanut fagotinsoittoa Pohjois-Kymen ja Vantaan musiikkiopistoissa.

Tikkala johtaa Kaartin puhallinkvintettiä, joka esiintyy monipuolisesti varuskunnallisissa ja valtiollisissa tilaisuuksissa, sekä konsertoi itsenäisesti.

Vapaa-ajalla Karin todennäköisimmin tapaa lenkikivaatteissa – juoksemasta, pyöräilemästä tai monipuolisista liikunnallisista aktiviteeteistä perheen kanssa.